

50 ГОДИНИ КАТЕДРА ПО СОЦИАЛНА МЕДИЦИНА И ОРГАНИЗАЦИЯ НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО

доц. И. Мирчева, проф. Ст. Попова

През 1961 г. във Варна се разкрива третият в страната ВМИ, а като образователна и научна структура в него, през учебната 1963/64 г., се създава катедрата по социална медицина и организация на здравеопазването. Нейни ръководители през годините са: проф. д-р Вл. Бояджиев от Катедрата по хигиена, и.д. (1963-1973), проф. д-р И. Николаева (1974-1980), проф. д-р К. Иванов (1980-1988), доц. д-р Н. Фесчиева (1988-2000), доц. д-р Ст. Попова (2000-2002), която прекъсва мандата си след като е избрана за декан на Факултета по обществено здравеопазване, доц. И. Мирчева – от 2002 г. и понастоящем. Развитието на катедрата преминава през различни етапи, обусловено от международния и национален контекст, но също и от стремеж за утвърждаване на собствено лице. В периода до 1980 г., катедрата, заедно с експерименталното организационно-методично отделение в състава си, е тясно свързана с практическото здравеопазване: от неговите проблеми черпи идеи за проучвания, за него тя работи като научен тръст, особено в областта на болничното управление и организацията на труда в лечебните заведения. Основни научни направления са: потребности от медицинска помощ, производствени и поведенчески фактори на заболяемостта с временна и трайна нетрудоспособност в различни отрасли, управление на здравната система, социологически проучвания на медицинското обслужване, които са отразени в сборник “Социологически изследвания в здравеопазването на Варненски окръг” (1980). Забележително постижение е създаденият под ръководството на проф. Николаева експериментален “Участък за семейно обслужване от общопрактикуващ лекар/терапевт и педиатър”, функционира 11 години (1967-1978). Изводите от него са в основата на предложения за реформа в участъковото обслужване, която за съжаление е отложена във времето.

В следващия етап (1980-90) в изследователската работа активно се въвличат студентите. Най-важните теми са свързани с лекарската професия – мотивация за избор, удовлетвореност от работа и условия на труд, професионални и организационни проблеми на участъковия лекар, формират се предложения за промени. Провеждат се изследвания на студентското мнение за учебния процес. Студентите участват в лонгитудинални проучвания върху професионалната адаптация на бъдещите медици, в социологически анализи на учебно-възпитателен процес. Разработват се компютърни програми за анализ на детска смъртност и управление на здравеопазването.

В началото на 1990-те големите обществени промени създават нова среда, формират се нови потребности от обучение и изследователска работа. Предшестващото развитие на катедрата, както и академичната автономия улесняват реализацията на редица значими инициативи. През 1990 г. катедрата провежда първите в страната курсове по болничен мениджмънт. През 1992 г. разработва учебни програми по управление на здравеопазването и на тяхна основа се разкрива нова специалност – здравен мениджмънт, в която студентите получават интегрирана подготовка по здравни науки, право, икономика и управление с капацитет за решаване на съвременните проблеми на здравеопазването. Катедрата по социална медицина дава принос за създаване на нови, сродни структури в Медицински университет – Варна: катедра по обща медицина, катедра по здравна икономика и мениджмънт, а по-късно и катедра по здравни грижи.

Периодът 1990-2000 г. се характеризира с интензивно международно сътрудничество и отваряне към световната наука. Катедрата през 1991 г. е инициатор на първия TEMPUS

– проект в здравеопазването в България “Подкрепа за дисциплините по обществено здравеопазване” (1992-1995) и двегодишното му продължение. Партньори са университети от Холандия, Великобритания, Испания. В рамките на проекта са проведени 15 специализации и са защитени две магистърски тези в партниращите институции. Проведени са 4 международни летни курса по съвременна епидемиология с биостатистика и обществено здравеопазване и са обучени 120 души от цялата страна. С включването в проектите на всички сродни катедри от страната, катедрата изпълнява “донорска” роля и допринася за развитие на дисциплините по общественото здравеопазване и особено на епидемиология и биостатистика.

В рамките на проект с Швейцарската болнична асоциация е проведен курс “Болничен мениджмънт” с 5 модула с модератор доц. Н. Фесчиева, за ръководни екипи от български болници, партниращи с екипи от Швейцария. Катедрата е партньор в проект с Холандия и Великобритания “Преструктуриране на университетското обучение по здравен мениджмънт”, който има принос за развитие на специалността “здравен мениджмънт”. През 2001 г. катедрата е приета за член на Европейската асоциация на училищата по обществено здравеопазване (ASPHER) и в проект “Развитие на качеството на обучението по обществено здравеопазване в Централна и Източна Европа” с ръководител доц. д-р Ст. Попова, катедрата разработва първата в България програма с международна акредитация “Магистър по обществено здравеопазване”. Днес тя се осъществява в англо- и рускоезичен вариант.

Дългогодишната научна и образователната, с международно признание, дейност и с активната роля на академичното ръководство направиха възможно създаването на Факултет по обществено здравеопазване през 2001 г., в който още по-успешно се развива катедрата. Разширява се учебната дейност – участие в над 30 учебни дисциплини в четирите факултета на МУ – Варна, в т.ч. англоезично обучение по медицина, дентална медицина и обществено здравеопазване, участие в пет магистърски програми. Чрез много мащабни образователни проекти преподаватели и студенти обменят идеи и учебни практики с престижни университети. Увеличава се броя на защитените дисертации.

Изследователската работа на катедрата е в синхрон с приоритетите на общественото здраве в света и в България. Нейните направления са основни и за Юбилейната научна конференция, проведена на 30-31 май 2014 г. – *неравенства в здравето и здравето обслужване; епидемиология на социално значими заболявания; научни изследвания в общественото здравеопазване и здравна политика; медико-етични предизвикателства; ресурси и организация на здравната система.*

Изнесени бяха 60 доклада, представени 10 постера. На Кръглата маса на тема “Дисциплини от областта на общественото здравеопазване и образование на здравни професионалисти – история и перспективи” бяха представени тенденции в обучението по общественото здраве в световен мащаб, дискутирани бяха проблемите на бързо развиващите се здравни професии и тяхната роля в подобряване на общественото здраве в България.

Признателността и приветствията на бивши възпитаници, получили своя старт в науката и професията от катедрата, днес успели лекари и изследователи по всички краища на света, внесоха специален емоционален момент в Юбилея, даде стимул на тези, които днес се трудят на полето на общественото здраве.

